

tele těchto malých vesnic dohromady pevné pouto téměř rodinného příbuzenství, a proto mají někdy vůči lidem z jiných vsí až nepřátelský poměr, jako by to byl cizí kmen.

„Ano, Otče, věříme jen lidem z vlastní vsi. Kdyby se o těchto věcech dozvěděli lidé odjinud, udali by to komisaři. Špehové procházejí aspoň jednou denně každou vesnicí.“ Přesto jsem se odvážil požádat Mokičiho a jeho druha, zda by mi nepomohli vyhledat věřící z jiných vsí a osad. Bylo přece nutné, aby se i oni co nejdříve dozvěděli, že se do této opuštěné země zase vrátili kněží.

Od příštího dne vypadal náš život takto: za noci — úplně jako v katakombách — sloužíme mši, k ránu pak čekáme na věřící, kteří sem do hor denně tajně přicházejí a přinášejí nám také něco málo jídla. Zpovídáme, modlíme se s nimi a vyučujeme je. Ve dne máme dveře chatrče pevně zavřené a jsme potichu, aby si nás nikdo nevšiml, kdyby, nedej Bože, šel kolem. Máme samozřejmě zakázáno rozdělovat oheň, aby nás neprozradil kouř.

Domníváme se, že ve vsích a na ostrovech západně od Tomogi ještě žijí věřící, jenomže jak to vypadá, nemůžeme se za nimi zatím vydat. Ale musíme co nejdříve vymyslet nějaký způsob, jak nalézt cestu i k nejposlednější z oněch zapomenutých, opuštěných hrstek křesťanů.

KAPITOLA 3

Dopis Sebastiãa Rodriguese

Začátkem června prý tu nastává období dešťů. Slyšeli jsme, že pak déle než měsíc bez ustání prší. Až přijdou deště, ochabnou snad policejní špehové aspoň trochu ve svém pátrání. Proto jsem se rozhodl, že v té době projdu okolí a pokusím se vyhledat další křesťany, kteří tu ještě zbyli. Chci, aby se co nejdříve dozvěděli, že nejsou zcela opuštěni.

Nikdy jsem si neuvědomoval smysl kněžské práce víc než teď. Asi jako loď na moři, která za bouře přišla o mapu, tak je to s křesťany žijícími v Japonsku. Většinou nemají jediného kněze či bratra, který by je povzbuzoval a dodával

jim odvahy, a tak pomalu ztrácejí naději a možná už začínají bloudit v temnotách.

I včera přišlo. Nebyla to ovšem ještě předzvěst dešťového období. Celý den se melancholické šumění deště ozývá v mlázi, které obklopuje chatrč. Čas od času se zachvěje strom a setrese dešťové kapky. To se vždy s Garrpem přitiskneme ke skulině mezi prkny dveří a vyhlížíme, co se venku děje. Když zjistíme, že to byl jen vítr, zmocní se nás pocit blízký zlosti. Jak dlouho ještě povedeme takovýto život? Očividně se stáváme podivně podrážděnými a nervózními a jsme přecitlivělí i na sebemenší chybičku toho druhého. Je to tím, že máme den za dnem nervy napjaté jak tětívu luku.

Chci Vám teď napsat něco podrobnějšího o věřících tady ve vsi Tomogi. Jsou to chudí rolníci, kteří na necelých třech hektarech polí s obtížemi pěstují proso a dobývají sladké brambory. Ani jeden z nich nemá mokré rýžové pole. Pohled na půdu, kterou obdělávají až do poloviny svahu obráceného k moři, ve mně víc než obdiv k jejich pílí vzbudil představu o tíže jejich životního údělu. A přesto je nagasacký komisař zatížil krutými dávkami. Rolníci tu skutečně předlouho pracovali jako hovádka a umírali právě tak. To, že tu naše víra byla tak dychtivě přijímána, jako když voda skropí vyprahlou půdu, bylo způsobeno tím, že se tyto lidé poprvé setkali s dobrotou lidského srdce. Nepochybně je povzbudila i laskavost kněží, kteří s nimi jednali jako s lidskými bytostmi.

Dosud jsem nepoznal všechny věřící z Tomogi. Přicházejí totiž nahoru do naší chatrče za hluboké noci a vždy jen dva, z obavy, aby si jich policejní slídlivové nevšimli. Po pravdě řečeno, vždycky když z úst těchto nevědomých rolníků vycházejí mumlavě slova převzatá z naší řeči, jako Deus, Anšo, Peato, musím se bezděky usmát. I zpovědi říkají konfisan, nebi paraiso a peklu inferno. Já si zase nejsem s to zapamatovat jejich jména. Často jsem na rozpacích už proto, že jejich tváře mi připadají všechny stejné. Pletu si Ičizóa se Seisukem a ženu jménem Omacu jsem měl za jistou paní Saki.

O Mokičim jsem už psal, ale ještě se chci zmínit o dvou dalších věřících. Ičizó, jemuž se blíží padesátka, vypadá jako by se stále zlobil. Přichází k nám večer, účastní se mše, ale ani po ní téměř nepromluví. Ve skutečnosti se však nezlobí, je to prostě jeho přirozený výraz. Je velmi zvědavý a úzkými šterbinami očí s vějířky vrásek upřeně sleduje každé naše hnutí.

Omacu je prý starší sestra Ičizóova. Je to vdova, muž jí zemřel už před lety. Několikrát nám sem se svou neteří Sen přinesla v košíku na zádech jídlo. I ona je velmi zvědavá a spolu se Sen nás pozorují, když s Garrpem jíme. Když vidí, jak polykáme — mimochodem pro Vás nepředstavitelně jednoduchou stravu spočívající v několika pečených, někdy dokonce připálených bramborách — a zapíjíme sousta vodou, rozhostí se na jejich tvářích spokojený úsměv.

„To je to tak divné?“ rozvzteklil se jednou přítel Garrpe.
„Myslím to, jak jíme.“

Ženy ale nepochopily, co jim chtěl říci, a propukly ve smích, až se jim tvář zvrásnila jak pomačkaný papír.

Vylíčím Vám trochu podrobněji způsob života zdejších křesťanů. Už jsem se zmínil o úřadu *džiisamy*, kterým je stařešina vsi, a o úřadu *tossamů*; *džiisama* uděluje křest a *tossamové* vedou věřící v modlitbě a vyučují je. *Tossamové* také sledují kalendář a sdělují všem, kdy je jaký církevní svátek. Podle toho, co nám řekli, slaví vánoce, Velký pátek a velikonoce. Protože tu nejsou kněží, nemohou se lidé o těchto svátcích účastnit mše. Proto v jednom domě vystaví starý chrámový obraz a modlí se před ním latinsky Pater noster a Ave Maria. Mezi modlitbami dělají přestávky a baví se o všedních věcech. Nevědí totiž, kdy dovnitř mohou vtrhnout špiclové, a musí být připraveni říci, že se sešli jen na kus řeči.

Po šimabarském povstání místní feudální pán začal s důkladným pátráním po tajných křesťanech a jeho úředníci denně pročesávají vesnice, nečekaně vpadají do domů a dělají prohlídky.

Loni například byl vydán edikt, podle něhož není dovoleno stavět mezi domy zdi a ploty. Stěny domů mají být

uzpůsobeny tak, aby bylo vidět z jednoho do druhého a bylo možno hned udat souseda, kdyby se choval nějak podezřele. Každému, kdo by označil místo, kde se skrývá kněz, má být vyplaceno tři sta stříbrných. Za řeholního bratra bylo vypsáno dvě stě stříbrných a ten, kdo by objevil obyčejného křesťana, dostane sto stříbrných. Uvažte, jakým pokušením jsou asi tyto peníze pro tyhle ubohé venkovany! Proto také křesťané nedůvěřují někdy ani lidem ze sousední vsi. Takový Mokiči, Ičizó i ten stařík — jak jsem už psal — mají obličej bez výrazu, jako by na něm měli masku, ale teprve teď jsem pochopil, proč tomu tak je. Nesmějí totiž na sobě dát znát radost ani zármutek. Dlouhá léta života, kdy museli stále něco skrývat, změnila tváře těchto křesťanů v masky. Když si to uvědomím, vždycky je mi nesmírně smutno. Nemohu pochopit, proč Bůh dopouští na své věřící takové utrpení.

O osudu P. Ferreiry, po němž tu pátráme, i o Inouem — jistě si vzpomínáte, to je ten muž, o němž nám otec Valignano v Macau říkal, že je to nejobávanější člověk v celém Japonsku — Vám napíši v příštím dopise. Vyřídte laskavě otci vicerektorovi Luciovi de Sanctis, že na něj stále s úctou a láskou v modlitbách vzpomínám.

Dnes zase prší. Zalezli jsme s Garrpem do slámy, která nám nahrazuje lůžko, ale oba jsme se museli stále škrábat. Na krku a po zádech nám lezl drobný hmyz — zase nezamhouříme oko ani na chvíli. Je to vlezlá japonská veš, která ve dne dává pokoj, ale v noci se začne nestydatě procházet po našem těle.

Za takovéto deštivé noci sem k nám do hor jistě nikdo nepřijde, a tak si budou moci odpočinout nejen naše těla, ale i nervy, vybičované každodenním napětím. Nasloučám strašidelným zvukům přicházejícím z mlází a myslím na otce Ferreiru.

Vesničané z Tomogi o něm nevědí naprosto nic. Jisté je jenom to, že až do roku 1633 tajně působil v Nagasaki vzdáleném odsud šestnáct leguí. V tomtéž roce se také mezi ním a otcem Valignanem v Macau přerušilo spojení, jako

když se přetrhne nit. Zdalipak ještě žije? Je vůbec možné, co se vypráví, že se před pohany ponížil jako pes a zradil vše, čemu zasvětil celý svůj život? A jestli žije, s jakými asi pocity a kde naslouchá těmto skličujícím zvukům deště?

„Co kdybychom —“ svěřoval jsem se Garrpemu, který sváděl urputný boj s cizopasníky, „co kdybychom šli do Nagasaki — snad by se tam našli věřící, kteří by o otci Ferreirovi něco věděli —“

Garrpe se ve tmě přestal vrtět, několikrát si odkašlal a řekl:

„Kdyby nás chytli, byl by to konec. Nejde jenom o nás dva. Znamenalo by to ohrožení vesničanů, kteří nás tu ukrývají. Nesmíme také nikdy zapomenout, že jsme poslední misionáři v této zemi.“

Hluboce jsem povzdechl. Ucítil jsem, že se Garrpe vztyčil ze slámy a upřeně se dívá směrem ke mně. Vybavoval jsem si tváře Mokičiho, Ičizóa a ostatních mladíků ze vsi. Nemohl by někdo z nich jít místo nás do Nagasaki? Ne, ani to není možné. Tito lidé mají své rodiny, někoho, kdo je na nich závislý. Vedou jiný život než my, kteří nemáme ženu ani děti.

„Co kdybychom se zkusili obrátit na Kičidžiróa?“

Garrpe se jen tiše zasmál. I mně vytanula na mysli postava toho zbabělce, jak se zašpiněným obličejem prosil se sepjatýma rukama lodníky za odpuštění.

„To je nesmysl,“ řekl můj přítel. „Copak mu lze věřit?“

Potom jsme oba dlouho mlčeli. Déšť padal na střechu chaty pravidelně jako zrníčka písku v přesýpacích hodinách. S postupující nocí se prohluboval i můj pocit opuštěnosti.

„A co my — chytnou nás také jako otce Ferreiro?“

Garrpe se opět zasmál.

„Mě teď víc zajímá ta veš, co mi leze po zádech —“

Od té doby, co jsme přišli do Japonska, stále se snaží být veselý. Možná však, že bezstarostnost jen předstírá, aby dodal odvahy sobě i mně. Ani já — upřímně řečeno — si nemyslím, že by nás dopadli. Lidská bytost je zvláštní — druzí mohou skončit všelijak, ale o sobě samém se člo-

věku chce vždy věřit, že vyvázne z jakéhokoli nebezpečí. Připadám si, jako bych stál za deštivého dne na hoře, na kterou dopadají paprsky slabého slunce. Ani v nejmenším si nepřipouštím myšlenku na své zatčení — kdy k tomu dojde a jak to bude vypadat. Žijeme si tady v té chatrči a připadá mi, že tu v bezpečí budeme stále. Nevím proč, ale napadají mě dnes podivné myšlenky.

Po třech dnech déšť konečně ustal. Skulinou ve dveřích dovnitř pronikal paprsek bílého světla.

„Nepodíváme se trochu ven?“ řekl jsem a Garrpe s úsměvem přikývl. Trochu jsme posunuli navlhlé dveře. Z lesa zazněl ptačí zpěv, jako když vytryskne pramen. Zaplavila mě nevýslovná radost z toho, že žiju.

Sedli jsme si s Garrpem vedle chaty a svlékli se. Vši byly tiše schovány ve švech šatů jak bílý prášek. S pocitem uspokojení jsem je jednu po druhé rozmačkával kaménkem. Nepodobalo se to ale pocitu pochopů vraždících křesťany?

Lesem se ještě trochu táhla mlha, jejími trhlinami však už modře prosvítala obloha a v dálce moře. Na pobřeží přilepena jak ústřice ležela osada. Asi to bylo Tomogi.

Nechali jsme zabíjení vši a s dychtivostí, vysvětlitelnou dlouhým pobytem v uzavřeném domku, jsme hleděli do světa lidí.

„A nic se neděje —“ Garrpe se zasmál bílými zuby a blaženě vystavoval slunci nahou hrud' porostlou zlatými chloupky.

„Zdá se, že není čeho se bát. Napříště si občas dopřejeme aspoň tohle potěšení ze sluneční lázně.“

Následovalo několik slunečných dní. Pomalu jsme se osmělovali stále víc a víc a denně se vydávali na procházku po svahu lesa, plného vůně mladého listí a zvlhlé země. Garrpe říkal našemu uhlířskému domku klášter. Byli jsme právě na takové pěkné zdravotní procházce, když mě rozsmál výzvou:

„Vraťme se do kláštera. Dáme si tam teplý chléb a hodně mastnou polévku. Ale těm Japoncům o tom nic neřekneme.“

Připomnělo mi to náš společný život v klášteře sv. Františka Xaverského v Lisabonu. Jenomže tady nemáme ani láhev vína, ani hovězí maso. Žijeme jen z toho, co nám přinášejí rolníci z Tomogi, to jest z pečených brambor a vařeně zeleniny. Avšak z hloubi srdce mi stoupá pevná víra, že Bůh nás bude ve všem chránit a zachová nás v bezpečí.

Jednoho dne jsme jako obvykle seděli na kameni mezi hájem a chatou a rozmlouvali. Les už potemněl, ale mezi stromy ještě prosvítalo zapadající slunce. V jeho záři vzletl na dosud jasné obloze velký pták opisuje k protějšímu kopci černý oblouk. „Někdo nás pozoruje,“ řekl náhle Garrpe ostře, ale potichu, nehýbaje skloněnou hlavou. „Nesmíš se ani hnout. Zůstaň tak, jak jsi!“

Na pahorku, k němuž před chvílí letěl pták a který od nás dělil les, stáli ve světle večerního slunce dva muži a dívali se směrem k nám. Bylo nám jasné, že to není nikdo z rolníků z Tomogi, protože ty jsme znali. Strnuli jsme jako dva kameny a úpěnlivě jsme v duchu prosili, aby západní slunce ještě nezvýraznilo naše obličej.

„Haló, kdo je tam?“ halekali ti dva z vrcholku protějšího kopce. „Haló, kdo je tam?“

Váhali jsme, zda máme něco odpovědět, ale ze strachu, abychom se neprozradili, jsme mlčeli.

„Scházejí s kopce a jdou sem. . .“ šeptl Garrpe sedící dál na kameni. „Ne, ne. Vracejí se.“

Jejich postavy sestupující do údolí se stále zmenšovaly. Nebyli jsme si však jisti, zda nás ti dva muži, stojící na kopci v záři západního slunce, opravdu viděli.

Té noci k nám nahoru přišel s Ičizóem i Magoiči, který je jedním z *tossamů*. Vyprávěli jsme jim, co se nám v podvečer přihodilo. Ičizó upřeně zíral úzkýma očkama na jedno místo v chatrči, pak mlčky vstal, něco prohodil k Magoičimu a oba začali vytrhávat prkna v podlaze. Okolo lampy s rybím tukem kroužili moli. Muži vzali motyky visící na dveřích a dali se do kopání. Jejich postavy mávající nástroji se odrážely po stěnách. Když vyhloubili jámu, do níž bychom se vešli oba, nakladli na dno slámu

a otvor znovu přikryli prkny. Napříště to měl být náš úkryt — kdyby došlo k nejhoršímu.

Od toho dne jsme byli velice opatrní: nevysedávali jsme před domkem a ani večer jsme nerozsvěcovali lampu.

K další příhodě došlo za pět dní. Toho dne jsme pozdě v noci tajně křtili dítě, které přinesla Omacu provázená dvěma muži ze skupiny *tossamů*. Byl to první křest od našeho příjezdu do Japonska a neměli jsme při něm samozřejmě ani svíci, ani hudbu: jediné, co nám při obřadu posloužilo, byl malý, prasklý šálek na čaj se svěcenou vodou. Ale ta chvíle mě naplnila daleko větší radostí než sebeslavnější obřad v katedrále: ubohá chatrč, pláč dítěte, Omacu s láskou je tišící, venku muž na stráži a slavnostní hlas Garrpeho pronášejícího slova křestních modliteb. Byla to blaženost, jakou může pocítit jen kněz, který hlásá víru v cizí zemi. Když křestní voda z kropila čelíčko dítěte, nakrabatilo tvář a dalo se do pláče. Tahle tvářička s úzkýma očkama se zanedlouho změnil ve tvář, jakou má Mokiči nebo Ičizó. I toto dítě bude jednou těžce pracovat, tak jako jeho otec a děd, na tomto úzkém, chudém proužku země při pobřeží temného moře a stejně těžce umírat. Ale Kristus nezemřel jen za krásné a ctnostné. V té chvíli jsem pochopil, že umírat za lidi dobré a krásné není tak těžké, ale jakou obět znamená vydat se za ubohé a zkažené!

Když odešli, zavrtali jsme se unaveni do slámy. V chatě tkvěl zápach rybího oleje, který muži přinesli zdola. Všichni se zase začaly pomalu procházet po mých zádech a stehnech. Na jak dlouho jsem asi zdřímlel? Garrpe jako obvykle mocně, pokojně chrápal, a tak jsem usínal vždy jen na chvíli. Náhle se mi zdálo, jako by někdo viklal dveřmi. Nejdřív jsem si pomyslel, že to asi vítr, vanoucí z údolí, proniká lesem a naráží na dveře. Vylezl jsem ze slámy a ve tmě prsty tiše šmátral po prknech podlahy. Pod nimi byla tajná jáma, kterou pro nás vyhloubil Ičizó.

Zvuk pošupování dveřmi ustal a ozval se tichý, smutný mužský hlas:

„Padre, Padre!“

Nemohli to být vesničané z Tomogi. S těmi jsme měli domluveno, že vždy třikrát lehce zatukají. I Garrpe se konečně probudil a bez hnutí naslouchal.

„Padre,“ opakoval plačtivý hlas. „My... nejsme žádní zrádci... Můžete nám věřit —“

Zadržovali jsme ve tmě dech a neodpovídali jsme. Nějaký slaboduchý špicl se nám zřejmě snažil nastražit past.

„Nevěříte nám? Jsme rolníci z Fukazawy. Už dlouho jsme bez kněze. Chtěli bychom se vyzpovídat.“

Mlčeli jsme a oni se zřejmě vzdali. Strkání do dveří ustalo a bylo slyšet už jen šouravé kroky odcházejících mužů. Položil jsem ruku na dveře a chystal se vyjít ven. Ano, i kdyby nám jejich prostřednictvím nastražili past, je mi to jedno. V mém srdci se ozval silnější hlas, který mi říkal: Co jsi to udělal? Co když to byli opravdu věřící? Jsem kněz a jsem tu proto, abych sloužil lidem. Jaká hanba by bylo zanedbat tuto službu ze strachu o sebe sama.

„Nech toho,“ napomenul mě přísně Garrpe. „Je to hloupost.“

„Aťsi je to hloupost, ale nezbavuje mě to proto povinnosti —“

Otevřel jsem dveře. Venku byla nádherná měsíčná noc — země i les se koupaly ve stříbrném světle. Dva muži, příkrčení nedaleko jako psi, se otočili a volali:

„Padre, věřte nám.“

Všiml jsem si, že nohy jednoho z mužů jsou zakrvácené. Asi se poranil o nějaký kořen, když vystupoval sem nahoru. Oba padali únavou.

Nebylo divu. Putovali sem dva dny ze souostroví Gotó, vzdáleného odtud asi dvacet leguí.

„Byli jsme tu už jednou, tady v horách. Schovali jsme se tamhle na kopci a dívali se sem.“

Jeden z nich ukázal prstem na pahorek proti chatě. To byli tedy ti lidé, kteří nás onehdy za soumraku sledovali.

Vešli jsme do chaty a když jsme jim podali sušené sladké brambory, které nám přinesl Ičizó, pojídali je hltavě jako zvířata, strkající si je oběma rukama do úst. Bylo zřejmé, že dva dny nejedli téměř nic.

Po chvíli jsme se od nich dozvěděli víc. První, co jsme chtěli slyšet, bylo — kdo jim, proboha, pověděl, že tu jsme?

„Řek' nám to jeden náš krajan, taky křesťan, Kičidžiró se jmenuje.“

„Kičidžiró?“

„Ano, Padre.“

Dřepěli tam v mihotavém světle olejové lampy, kolem úst jim dosud lpěly kousky brambor. Jeden z mužů byl skoro bezzubý. Usmíval se jak dítě a cenil přitom své dva zuby. Ten druhý byl naopak v přítomnosti nás, kněží z cizí země, uzavřený a vážný.

„Kičidžiró snad není věřící?“

„Ale ano, Padre, Kičidžiró je křesťan.“

Odpoověď nás zarazila, i když my sami jsme byli už dříve napůl přesvědčeni, že asi křesťan bude.

Postupně jsme se dozvěděli jeho příběh. Kičidžiró totiž kdysi odpadl. Před osmi lety jakýsi donašeč z nenávisti k celé jeho rodině udal Kičidžiróa a jeho sourozence jako křesťany, a oni byli podrobena vyšetřování. Když byli vyzváni, aby šlápli na Kristův obraz, starší bratr a mladší sestra odmítli, ale Kičidžiró, jakmile mu úředník začal jen trochu vyhrožovat, honem vykřikl, že se vzdává víry. Jeho sourozence pak uvrhli do vězení, zato jej propustili. Do vesnice se však už nevrátil.

Kdosi spatřil toho zbabělce v zástupu zvědavců, kteří se přišli podívat na popraviště, kde měli být oba křesťané upáleni. Vypadal prý jak zaběhlý pes, tvář celou zašpiněnou od bahna. Nesnesl pohled na mučednictví svých sourozenců a hned zmizel.

Muži nám dál sdělovali překvapující věci. Obyvatelstvo jejich vsi, která se jmenuje Oodomari, dosud uniká pozornosti úřadů a vyznává křesťanskou víru. A tak to není jen v Oodomari — také v sousedních vsích a osadách, jako je Mijahara, Dózaki a Egami, je velké množství těch, kteří navenek vystupují jako buddhisté, ale jsou to tajní věřící. A ti všichni dlouho, dlouho čekají, že k nim jednoho dne přijdeme přes moře my, kněží, a přineseme jim požehnání a spásnou zvěst.

„Ale mši a zpověď už dávno nemáme. Všichni se jenom modlíme,“ řekl muž se zkrvavenýma nohama. Užíval při tom zkomolených portugalských slov konfisan pro zpověď a orašo pro modlitbu.

„Přijďte, prosím, brzy k nám do vsi, Padre. Učíme děti, jak se mají modlit, a toužebně čekáme na den, kdy zase přijdou Otcové.“

Muž s několika málo žlutými zuby doširoka otevřel ústa a příkývl. Rybí olej hořel a praskal — připomínalo to pražení bobů. Jak bychom mohli s Garrpem odmítnout takovou prosbu? Dosud jsme byli příliš ustrašení. Ve srovnání s těmito japonskými venkovany, kteří se sem za námi dovlékli se zraněnýma nohama, jsme byli učinění zbabělci.

Obloha pobledla a s mléčně bílým ránem vnikal do chaty studený vzduch. Ať jsme je přesvědčovali jakkoli, odmítali vlézt si do slámy a vyspali se vsedě objímající kolena. Brzy skulinami ve stěně začalo pronikat denní světlo.

Dva dny, nato jsme se radili s věřícími z Tomogi o svém plánu cesty na Gotó. Posléze bylo domluveno, že Garrpe zůstane zde a já se na pět dní vzdám, abych navázal styk s věřícími na Gotó. Lidé z Tomogi se na to netvářili příliš nadšeně. Někdo z nich dokonce vyslovil podezření, jestli nejde o nebezpečnou léčku.

Večer ve smluvený den pro mne přišli, aby mě doprovodili na břeh u Tomogi. Převlékl jsem se do šatů japonského venkovana a Mokiči ještě s jedním mužem mi pomohli na člun čekající při břehu. Byla bezměsíčná noc a na temnotném moři se ozývalo jen pravidelné skřípání vesel. I muž, který vesloval, mlčel. Když jsme vypluli na širé moře, zvedly se mohutné vlny.

Zničehonic na mě padl strach a do duše se mi vkrádaly pochybnosti. Možná že i tenhle muž je — jak se toho obávali i někteří lidé z Tomogi — zrádce, který mě chce zaprodat. Proč nepřišli oni dva, ten se zraněnýma nohama a ten bezzubý? Náhle na mne padla hrůza z těch bezvýrazných japonských tváří připomínajících sochy buddhů.

Seděl jsem na přídi a trásl se ani ne tak chladem, jako strachem. Ale přesto jsem si říkal, že tam musím jet.

Noční, temné moře se táhlo do nekonečna. Jediná hvězda se neobjevila. Po dvou hodinách v této tmavé noci jsem si uvědomil, že míváme černé stíny ostrova. Muž mě poučil, že to je Kabašima a Gotó že už je blízko.

Když jsem vystoupil na břeh, všechno se se mnou točilo z mořské nemoci, únavy a napětí. Mezi tvářemi rybářů, kteří mě očekávali, jsem posléze zahlédl sprostý, zbabělý úsměv Kičidžiróův. Ves byla ponořena do tmy. Kdesi se divoce rozštěkal pes.

Jak toužebně očekávali rolníci a rybáři na Gotó kněze. Všechno, co nám líčil ten bezzubý muž, bylo pravda. Nevím, co dřív, ani nemám kdy spát. Ti lidé vůbec nedbají na nějaký zákaz křesťanství a přicházejí jeden za druhým do domu, kde mě ukryli. Křtím děti. Poslouchám zpovědi dospělých. Uplynul den a jejich počet neklesá. Jako když karavana jdoucí pouští nalezne vodu v oáze, tak dychtivě hledí ze mne pít. Chudý rolnický domek, sloužící jako chrám, je jich plný. Přibližují k mému uchu ústa, z nichž vychází zápach nutící téměř ke zvracení, a vyznávají své hříchy. I nemocní, kteří nemohou chodit, se dovlékli až sem.

„Padre, vyslyšte mě!“

„Padre, vyslyšte mě, Padre!“

Připadá mi směšné, jak se mezi nimi pohybuje Kičidžiró, zcela změněný, plný odvahy a pyšníci se tím, že ho vesničané velebí až do nebes. Vzato kolem a kolem, nebýt jeho, nebyl bych sem přišel, a tak jeho vychloubání není zcela nemístné. Také to, co udělal, že totiž kdysi zradil víru, je náhle zapomenuto. Když ten opilec vykládá vesničanům o Macau a o dlouhé plavbě, asi všechno zveličuje a líčí jim to tak, jako by bylo jenom jeho zásluhou, že dva kněží přišli do Japonska.

Ale nechci mu to vyčítat. Jeho upovídání je nepříjemná, je však také pravda, že skrze něho sem přišlo pozhnání. Doporučil jsem mu zpověď a on se prostým způsobem vyznal ze všech svých minulých hříchů.

Napomenul jsem ho, aby vždycky myslel na slova Páně: „Kdo mě vyzná před lidmi, toho vyznám i já před svým Otcem, který je v nebesích. Avšak kdo mě zapře před lidmi, toho zapřu i já před svým Otcem, který je v nebesích.“

Kičidžiró přitom seděl na patách, vypadal jako zpráskaný pes a tloukl se rukama do hlavy. V přirozenosti toho slabocha nebyla ani stopa statečnosti. Přísně jsem mu řekl, že jeho povaha není od kořene špatná a že jeho slabou vůli a zbabělost, kterou v něm vzbuzuje sebemenší nebezpečí, nevyléčí *sake*, ale jenom síla víry.

Představa, kterou jsem si o zdejších lidech utvořil, nebyla mylná. Po čem vlastně hladověli tihle japonští venkované a co mým prostřednictvím dostávali? Museli pracovat jak zvířata a stejně i umírali — až v našem učení konečně našli pramen útěchy ve svém těžkém osudu. Buddhističtí bonzové byli spojenci těch, kteří s nimi nakládali jako s dobyt看em. A tito chudáci se dlouho domnívali, že se prostě musí se svým osudem smířit.

Dodneška jsem pokřtil třicet lidí — dospělých i dětí. Nejsou tu jenom lidé odsud — tajně sem přes hory přicházejí věřící z Mijahary, Kuzušimy a Harazuky. Vyslechl jsem více než padesát zpovědí. Po nedělní mši, kterou jsem sloužil před těmito věřícími, jsem se s nimi společně japonsky pomodlil a promluvil jsem k nim. Vesničané mě pozorovali očima plnými zvědavosti. Zatímco jsem mluvil, představoval jsem si Jeho tvář při kázání na hoře i zástupy lidí, kteří ho dychtivě poslouchali, v různých polohách rozsazení kolem něho. Proč se mi tato tvář tak často a tak živě připomíná? Snad právě proto, že o ní v Písmu není žádná zmínka. Nikde tam není popsána, a tak má moje fantazie volné pole. Jsem stále jako milenec horující pro svou milovanou. Odedávna jsem v duchu neščíslněkrát vzhlížel k jeho podobě. I za bezesných nocí v klášteře, ještě jako bohoslovec, jsem si stále znovu snažil představit jeho krásnou tvář.

Přitom všem si však jasně uvědomuji, že takováto shromáždění jsou velmi nebezpečná. Dříve nebo později nás špiclové musí objevit.

Ani tady jsem nezískal žádné zprávy o P. Ferreirovi. Sešel jsem se ale se dvěma staršími věřícími, kteří ho kdysi viděli. Od nich jsem se dozvěděl pouze to, že otec Ferreira zřídil dům pro odložené novorozence a pro nemocné. To bylo samozřejmě ještě předtím, než propuklo to zlé pronásledování, ale už jen z té zmínky jsem si vybavil otcovu podobu. S kaštanovou bradkou, nejspíš trochu přepadlý, a když mluvil s chudými japonskými křesťany, jistě jim kladl ruku na rameno, tak jako když hovořoval s námi studenty.

„Ten padre,“ zeptal jsem se jich schválně, „byl to přísný člověk?“

Jeden ze starců zvedl obličej a horlivě zakroutil hlavou. Chvějícími se rty se snažil mě ubezpečit, že s tak laskavým člověkem se v životě nesetkal.

Před návratem do Tomogi jsem poučil společenství této obce o tom, jak by si měli vytvořit vlastní správu. Tak jako věřící v Tomogi, když zůstali bez kněze. Volba *džiisamy*, utvoření skupiny *tossamů* — za této situace není jiné cesty, nemá-li víra úplně zaniknout, ale předávat se dál, dětem i těm, kteří se teprve narodí. Lidé tu projevíli sice zájem, ale jakmile šlo o to, koho zvolit *džiisamou* a *tossamy*, došlo k hádkám. Při nich zvláště Kičidžiró se tvrdošijně dožadoval, aby mu byl přidělen nějaký úrad.

Ještě o jednom se musím zmínit. Jak věřící v Tomogi, tak i zdejší lidé se mě neustále ptají, zda nemám křížky, medailky nebo svaté obrázky, a mámí je ze mne. Když odpovídám, že jsem je všechny nechal na lodi, zatváří se hrozně smutně. Byl jsem nucen rozpustit vlastní růženec a rozdělit jim po jednom jeho zrna. Není to jistě špatné, když japonští věřící mají v úctě tyto věci, ale přece to ve mně vyvolává jakýsi divný neklid. Nevidí v nich snad něco jiného? Kdoví zdali nejsou blízcí bludu. . .

Šestého dne večer mě zas potají nalodili na malou veslici a vyjeli jsme na noční moře. Do pravidelného rytmu skřípajících vesel a šplouchání moře zněla tichá píseň Kičidžiró stojícího na přídi. Musel jsem se usmát, když jsem si vzpomněl na onen nevysvětlitelný pocit strachu, který se

mě zmocnil, když jsem se před pěti dny plavil na této loďce na ostrov. A přitom se všechno vyvíjí úplně hladce. Tak jsem si to aspoň myslel.

Od té doby, co jsme přijeli do Japonska, jde všechno nad očekávání dobře. My sami žádné nebezpečí nevyhledáváme, a přesto se nám podařilo objevit další skupiny křesťanů, aniž to policejní zvědové zaznamenali. Dokonce jsem nabyl dojmu, že snad obavy otce Valignana v Macau z japonského pronásledování byly přehnané. Srdce mi náhle naplnil pocit radosti a štěstí. Pocítil jsem uspokojení z toho, že mohu být užitečný a sloužit lidem v téhle zemi na konci světa, Vám zcela neznámé —

Snad proto se mi zpáteční cesta nezdála tak dlouhá jako jízda tam. A když pak loďka zaskřípala a já jsem ucítil, jako by na něco narazila, téměř jsem se podivil, že už jsme zpátky v Tomogi.

Skryl jsem se na písčném břehu a čekal sám na Mokičiho skupinu, která mi měla přijít naproti. Pomyslel jsem si, že takováto opatrnost je už možná zbytečná, a s pocitem uspokojení jsem vzpomínal na onu noc, kdy jsme s Garrpem dorazili do této země.

Náhle se ozval zvuk kroků.

„Padre!“ V přemíře radosti jsem vyskočil a chtěl se s Mokičim pozdravit, ruku ještě celou od písku, když on spěšně dodal:

„Utect, honem utect!“ a strčil do mne.

„Spousta úředníků — ve vsi. . .“

„Policie?“

„Ano, Padre, vyslídili nás —“

„Vědí taky o nás?“

Mokiči rychle zavrtěl hlavou. To, že nás tu skrývají, dosud najevo nevyšlo.

Nicméně mě Mokiči a Kičidžiró popadli za ruce a utíkali jsme pryč od vsi. Když jsme se dostali do polí, skrývali jsme se v obilí a postupovali k hoře, kde byla naše chata. Mezitím se dalo do jemného mžení. V Japonsku právě začínalo období dešťů.

KAPITOLA 4

Dopis Sebastiãa Rodriguese

Snad teď budu mít konečně chvíli klid, abych Vám mohl zase napsat. O tom, že po mém návratu z misie na Gotó tady biřici dělali prohlídky, jsem se už zmínil. Musíme být s Garrpem ze srdce vděční za to, že jsme prozatím vyvázli.

Naštěstí ještě před příchodem úředníků dokázali *tossamové* v rychlosti všechny upozornit, aby poschovávali svaté obrázky, kříže a všechny ostatní podezřelé předměty. Netušil jsem, že tak pohotově zvládnou situaci. Všichni dělali jakoby nic a pokračovali v práci na polích. *Džisama* se tvářil nechápavě a lenivě odpovídal na dotazy úředníků. S moudrostí venkovana dokázal před utiskovateli znamenitě předstírat, že je hloupý. Ti se nakonec unaveni zdlouhavým vyšetřováním otočili a odtáhli z vesnice.

Když nám o tom Ičizó a Omacu s pýchou vyprávěli, smáli se, až jim byly vidět zuby. V jejich výrazu se zračila chytrost utlačovaných.

Ale ani teď mi není jasné, kdo úředníky upozornil. Já sám si myslím, že to rozhodně nebyl nikdo z Tomogi, ale ve vsi se pomalu rodí pocit vzájemné nedůvěry. Dělán si starost, aby mezi vesničany nedošlo k rozkolu.

Navenek však ves, kam jsem se po delší době vrátil, působí úplně pokojně. Až sem, k naší chatě, za dne zdola doléhá kdákání slepic. V údolí teď kvetou nějaké květiny, odsud nám to připadá jako červený koberec.

Kičidžiró, který se se mnou vrátil do Tomogi, se tu stal velmi oblíbeným. Se svou obvyklou lehkovážností navštěvuje prý hned toho, hned onoho a s pýchou přehnaně vypráví o tom, jak to vypadalo v Gotó. Když takhle přijde a rozhlašuje, jak jsem byl od obyvatel Gotó vřele přijat a jak jeho za to, že mě přivedl, vychvalovali až do nebes, dávají mu zdejší vesničané najíst a někdy i napít *sake*.

Jednou přišel opilý Kičidžiró s několika mládenci do naší chaty. Neustále si hladil brunátný obličej a rozjařeně vykládal: